

УПУТСТВО ЗА ИДЕНТИФИКАЦИЈУ БЕСПИЛОТНИХ ЛЕТЕЛИЦА

У последње време примећен је пораст броја захтева за издавање мишљења Министарства унутрашње и спољне трговине да ли је за извоз/увоз одређених беспилотних летелица неопходна дозвола Министарства или не. С тим у вези, а ради смањења укупног броја захтева за издавања мишљења, с једне стране, као и помоћи царинским службеницима у поступку царинења, с друге стране, припремљено је ово Упутство.

Беспилотне летелице су предмет контроле по основу Закона о извозу и увозу наоружања и војне опреме („Сл. гласник РС“, број 107/2014), Закона о извозу и увозу робе двоструке намене („Сл. гласник РС“, бр. 95/2013 и 77/2019), односно по карактеристикама прописаним Националном контролном листом наоружања и војне опреме („Сл. гласник РС“, број 39/2023), и Националном контролном листом робе двоструке намене („Сл. гласник РС“, број 31/2024).

У Националној контролној листи наоружања и војне опреме беспилотне летелице обухваћене су категоријом **10.в.** и то:

10. „Ваздухоплови”, „летелице лакше од ваздуха”, „беспилотни ваздухоплов” („УАВ”), ваздухопловни мотори и „ваздухопловна опрема”, сродна опрема и компоненте, специјално пројектоване или модификоване за војну употребу:

...

- в. Беспилотни „ваздухоплови” и „летелице лакше од ваздуха” и опрема за њих, и за њих специјално пројектоване компоненте:
 - 1. „УАВ”, летелице на даљинско управљање (РПВ), аутономне летелице које је могуће програмирати и „летелице лакше од ваздуха”;
 - 2. Лансери, опрема за евакуацију и земаљска опрема;
 - 3. Припадајућа опрема за коадовање и контролу;

Заједничка карактеристика ових беспилотних летелица које су предмет контроле по Националној контролној листи наоружања и војне опреме јесте да су оне **специјално пројектоване или модификоване за војну употребу** што је обично наведено у пратећој документацији. Потреба за идентификацијом оваквих летелица до сада у пракси није била честа.

Много чешће се у свакодневној пракси појављују беспилотне летелице које се користе у цивилне сврхе (играчке и сл.) а потенцијално могу имати крајњу војну намену по ком основу се налазе на **Националној контролној листи робе двоструке намене**. С тим у вези подсећамо да је одредбама Закона о извозу и увозу робе двоструке намене НЕ КОНТРОЛИШЕ увоз ове робе, дакле роба двоструке намене се, осим хемикалија са Листе Хемијске конвенције **НЕСМЕТАНО УВОЗИ БЕЗ ДОЗВОЛЕ ОВОГ Министарства**.

Категорије 9A012. и 9A112. Националне контролне листе робе двоструке намене („Службени гласник РС“, бр. 31/24), дефинишу беспилотне летелице које се сврставају у робу двоструке намене и за чији је извоз неопходна дозвола Министарства:

9A012 „Беспилотне летелице” (БЛ), беспилотни „летећи објекти лакши од ваздуха”, повезана опрема и компоненте, као што следи:

...

a. Беспилотне летелице (БЛ) или беспилотни „летећи објекти лакши од ваздуха” који су пројектовани тако да могу контролисано летети ван директног ‘природног видног контакта’ ‘оператера’ и који имају било шта од следећег:

1. Имају све од следећег:

- a. Максималну ‘издржљивост’ од 30 или више минута, али мању од једног сата; и
- b. Пројектовани су да полете и стабилно контролисано лете у налетима ветра јачине 46,3 km/h (25 чворова) или јачим; или

2. Максималну ‘издржљивост’ од једног сата или дужу;

Техничка напомена:

1. За потребе 9A012.a. ‘оператер’ је особа која иницира или контролише лет беспилотне летелице (БЛ) или беспилотног „летећег објекта лакшег од ваздуха”.
2. За потребе 9A012.a. ‘издржљивост’ се израчунава за услове ISA (ISO 2533:1975) на нивоу мора без ветра.
3. За потребе 9A012.a. ‘природног видног контакта’ значи непотпомогнути људски вид са или без корективних сочива.

...

9A112 „Беспилотне летелице” (БЛ), осим оних наведених у 9A012, како следи:

a. „Беспилотне летелице” (БЛ) са могућношћу домета од 300 km;

b. „Беспилотне летелице” (БЛ) које имају све од следећег:

1. Имају било шта од следећег:

a. Аутономну контролу лета и способност навигације;

или

b. Способност контроле лета изван директног видног поља човека оператера; и

2. Имају било шта од следећег:

a. Садрже систем/механизам за распрашивање аеросола капацита већег од 20 литара; или

b. Пројектовани или модификовани да садрже систем/механизам за распрашивање аеросола капацита већег од 20 литара.

Техничка напомена:

1. *Аеросол се састоји од честица или течности које нису компоненте горива, његови нуспроизводи или додаци за горива, а које су део корисног терета који је потребно распршити у атмосферу. Аеросоли су, нпр. пестициди за запрашивање усева и суве хемикалије за засејавање облака.*

2. *Систем/механизам за распрашивање аеросола садржи све уређаје (механичке, електричне, хидрауличне итд.) који су неопходни за складиштење и распрашивање аеросола у атмосферу. То укључује могућност убризгавања аеросола у издувне гасове и ваздушну струју пропелера.*

Имајући у виду одредбу 9A012.a.1.a. НКЛ РДН, беспилотне летелице које имају максималну издржљивост мању од 30 минута не представљају предмет контроле спољнотрговинског промета и за њихов извоз није потребна дозвола надлежног министарства.

Максимална издржљивост се односи на максимално време које летелица може да проведе у ваздуху након лансирања/полетања и у техничкој спецификацији робе на енглеском језику означена је терминима **flight endurance, flight duration, flying time, action time** итд.

Утврђивање ове техничке карактеристике царински службеник може извршити на основу податка наведеног на оригиналној амбалажи или у техничкој спецификацији одређеног модела беспилотне летелице, која се налази у паковању уз производ/летелицу или увидом у податке презентоване на званичној веб страници произвођача.

Достављање потребне документације царинском органу је обавеза увозника/извозника, односно њиховог заступника у царинском поступку.

Уколико на основу техничке спецификације царински службеник није у могућности да недвосмислено идентификује максималну издржљивост беспилотне летелице, или уколико је она већа од 30 минута, царински службеник ће обавестити извозника/увозника о неопходности прибављања званичног мишљења надлежног министарства.

У циљу олакшавања процедуре идентификације, у прилогу акта се налази Извод из евиденције **Захтева за идентификацију робе** више модела беспилотних летелица за које је утврђивано да ли представљају предмет контроле спољнотрговинског промета у складу са одредбама наведених Закона односно карактеристикама из Националне контролне листе робе двоструке намене и Националне контролне листе наоружања и војне опреме, а за које је ово Министарство до сада издало одговарајућа мишљења.

Наведени Извод представља листу беспилотних летелица која није коначна и подложна је променама у смислу њеног проширења и/или редуковања, у складу са изменама карактеристика наведених модела, те је у том смислу информативног карактера.

Извод из евиденције Захтева за идентификацију робе: Дронови

Према евиденцији издатих мишљења за дронове достављамо преглед модела за које је утврђено, на основу техничке експертизе, да не потпадају под режим контроле увоза уколико се налазе на листи робе двоструке намене, односно уколико се на наведеној листи не налазе, да за њихов извоз или увоз дозвола није потребна:

МоделДрона	Опис	Произвођач	Земља порекла	НКЛ
anti dron	DroneSentry-X DSX	DroneShieldCorporation Pty Ltd	Australija	NE
anti dron	Drone Cannon	DroneShieldCorporation Pty Ltd	Australija	NE
BaYangToys	BAYANGTOYS X8	BaYangToys	Kina	NE
Bespilotna let	L10	ABZ Innovation kft	Madjarska	NE
Bespilotna let	MINI 3 PRO	DJI Europe B.V.	Kina	NE
DJI	DJI Mini 3	Ocean Link Shipping Limited	Kina	NE
DJI	DJI Mini 2	Ocean Link Shipping Limited	Kina	NE
DroneGun	DroneGun MK III	DroneShieldCorporation Pty Ltd	Australija	NE
eBee	eBee X/GEO/AG	SENSEFLY	Švajcarska	NE
E max	E max Tinyhawk 3 FPV Drone	E max	SAD	NE
FW	SM-FW-KAM-81	PINK RESEARCH & DEVELOPMENT CENTER DOO	Srbija	NE
Holybro	X500 V2 kits - Delovi za dron	Holybro	Hong Kong	NE
HUBSAN	HUBSAN H501S X4			NE
IKA	SM-IKA-01-OM-P, sajamski model	PINK RESEARCH & DEVELOPMENT CENTER DOO	Srbija	NE
IKA	SM-IKA-20, sajamski model	PINK RESEARCH & DEVELOPMENT CENTER DOO	Srbija	NE
IKA	SM-IKA-20-OM, sajamski model	PINK RESEARCH & DEVELOPMENT CENTER DOO	Srbija	NE
IKA	SM-IKA-20-P, sajamski model	PINK RESEARCH & DEVELOPMENT CENTER DOO	Srbija	NE
IKA	IKA-20-P	PINK RESEARCH & DEVELOPMENT CENTER DOO	Srbija	NE
IKA	IKA-CATCHER	PINK RESEARCH & DEVELOPMENT CENTER DOO	Srbija	NE
IKA	IKA-CTRL	PINK RESEARCH & DEVELOPMENT CENTER DOO	Srbija	NE

Модел Дрона	Опис	Произвођач	Земља порекла	НКЛ
IKA	IKA-MINI-P	PINK RESEARCH & DEVELOPMENT CENTER DOO	Srbija	NE
IKA	SM-IKA-CTRL	PINK RESEARCH & DEVELOPMENT CENTER DOO	Srbija	NE
IKA	SM-IKA-01	PINK RESEARCH & DEVELOPMENT CENTER DOO	Srbija	NE
IKA	SM-IKA-20	PINK RESEARCH & DEVELOPMENT CENTER DOO	Srbija	NE
IMG	IMG Electronics Co. Limited CamDro H07NC			NE
Inspire 1	DJI PHANTOM Inspire 1	DJI Europe B.V.	Kina	NE
Inspire 1	DJI PHANTOM Inspire 1 Pro	DJI Europe B.V.	Kina	NE
JJRC	JJRC 686G			NE
JJRC	JJRC H5P			NE
JJRC	JJRC H6C			NE
JJRC	JJRC H8C			NE
JJRC	JJRC H12C			NE
JT40 Agri Sprayer	JT40 Agri Sprayer Drone	Xuzhou Jitian Intelligent Equipment(JTILEP)	Kina	9A112.b.
Matrice	DJI Matrice 100	DJI Europe B.V.	Kina	NE
Matrice	Matrice 350 RTK	DJI Europe B.V.	Kina	NE
Matrice	DJI Dock 2 Matrice 3D Series	DJI Europe B.V.	Kina	NE
Matrice	DJI Matrice 300 RTK	SZ DJI Technology Co Ltd	Kina	NE
Mavic	DJI Mavic 3E/3T	DJI Europe B.V.	Kina	NE
Mavic	DJI Mavic 30/30T	DJI Europe B.V.	Kina	NE
Mavic	DJI Mavic 3 Multispectral	DJI Europe B.V.	Kina	NE
MJX	MJX X101			NE
MJX	MJX X400			NE
MJX	MJX X600			NE
MJX	MJX X800			NE

МоделДрона	Опис	Произвођач	Земља порекла	НКЛ
PHANTOM	MS SKY PHANTOM			NE
PHANTOM 3	DJI PHANTOM 3 Standard			NE
PHANTOM 3	DJI PHANTOM 3 Professional			NE
PHANTOM 3	DJI PHANTOM 3 Advanced			NE
PHANTOM 4	DJI PHANTOM 4			NE
RfPatrol	RfPatrol MK II	DroneShieldCorporation Pty Ltd	Australija	NE
RfPatrol	RfPatrol DF Kit	DroneShieldCorporation Pty Ltd	Australija	NE
RW	SM-RW-TARGET-150	PINK RESEARCH & DEVELOPMENT CENTER DOO	Srbija	NE
SOLO	3DR Solo			NE
SYMA	SYMA X5			NE
SYMA	SYMA X5C			NE
SYMA	SYMA X5SC			NE
SYMA	SYMA X5SW			NE
SYMA	SYMA X8G			NE
SYMA	SYMA X8W			NE
SYMA	SYMA S026G			NE
SYMA	SYMA S107G			NE
SYMA	SYMA S108G			NE
SYMA	SYMA S111G			NE
Tarantula	JJRC Tarantula X6			NE
Tarantula	YIZHAN Tarantula X6			NE
TOYO	OEM TOY0316			NE
X DRONE	X DRONE FLYPRO			NE
X DRONE	X DRONE MINI GS 2.0			NE

Модел Дрона	Опис	Произвођач	Земља порекла	НКЛ
X DRONE	X DRONE MUTANT 1.0			NE
X DRONE	X DRONE NANO 2.0			NE
X DRONE	X DRONE SHURIKEN			NE
X DRONE	X DRONE ZOOMER			NE
XAG	XAG P100 Pro Agriculturao Drone	GUANGZHOU XAIRCRAFT TECHNOLOGY CO	Kina	NE
XAG	XAG P40 Agriculturao Drone	GUANGZHOU XAIRCRAFT TECHNOLOGY CO	Kina	NE
XAG	XAG P100 Agriculturao Drone	GUANGZHOU XAIRCRAFT TECHNOLOGY CO	Kina	NE
	DM007			NE
	HK Detect X380			NE
	HOBBYKING Orca TF280C			NE
	HQ 898B X5SW			NE
	KAI DENG K70C			NE